

УДК 94(477.83):392(477.83-22)

СМУТОК Ігор – кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри всесвітньої історії та спеціальних історичних дисциплін, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка (smutokigor@gmail.com)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5430-163X>

СМУТОК Леся – кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри всесвітньої історії та спеціальних історичних дисциплін, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка (lesiasm77@gmail.com)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8918-2258>

DOI: <https://doi.org/10.24919/2312-2595.42.156529>

РОДОВИЙ СКЛАД ТА ГОСПОДАРЬСЬКО-СУСПІЛЬНЕ ЖИТТЯ РУСЬКОЇ ШЛЯХТИ ПЕРЕМИШЛЬСЬКОЇ ЗЕМЛІ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ІСТОРІЇ ШЛЯХЕТСЬКОГО ОСІДКУ (НА ПРИКЛАДІ с. УЛИЧНЕ)

***Анотація.** У статті розглядається модель організації життя і побуту руської шляхти Перемишльської землі ранньомодерного часу в окремо взятому шляхетському поселенні. Такі поселення почали появлятися у XIV–XV ст. Вони належали одній родині. У XVI–XVIII ст. через шлюби та майнові угоди родовий склад шляхетського гнізда поповнювався новими сім'ями. За майновим рівнем вони перебували на одному щаблі. Їхня суспільна активність була незначною.*

***Ключові слова:** шляхта, шляхетське гніздо, Уличне, шляхетський рід.*

Історія руської шляхти Перемишльської землі є важливою складовою історії нобілітету на українських землях у ранньомодерний час. Дослідження цієї соціокультурної групи доцільно здійснювати в кількох напрямках. Один із них – вивчення історії окремо взятих осідків, де вона компактно проживала. З'ясування родового складу шляхетської частини поселення, умов господа-

рювання, соціальної стратифікації, суспільних позицій представників шляхетської громади дає змогу сформуванню цілісного й адекватного бачення того, що собою являла руська шляхта. Одним із таких поселень було с. Уличне в Дрогобицькому повіті Перемишльської землі. Воно представляє одну з кількох типових моделей шляхетського гнізда.

Село Уличне у XV ст. належало до маєтків родини Тустанівських. Упродовж кількох десятиріч, до початку XVI ст., село мало одночасно кількох власників й їхня чисельність постійно змінювалася в міру того як відбувалося розростання Тустанівських та виокремлення з них кількох відгалужень. Так, у 1430-х рр. власниками Тустановичів, Уличного, Колодниці, Кропивника, Борислава, Долголуки і Монастирця були брати Лацко-Пилип, Іван, Ілько, Машко, Грицько та їхні племінники – Кость, Сенько, Федько.

Грицько основним осідком обрав Борислав та став родоначальником Бориславських. Окрім того, він володів п'ятьма дворищами в Уличному. Ще два він докупив у 1471 р. від Ігната Тустанівського. На 1508 р. його син Климашко продовжував залишатися землевласником в Уличному, правда, дещо меншої частки, котра складалася з трьох дворів [XXV, 4560, 4704, 4729; XXVII, 158, 160–162, 2935, 3056, 3552, 4378; XXIX, 116, 143].

Ілько Тустанівський, від котрого походять пізніші Тустанівські, так само утримував частку невідомого розміру в Уличному. Від нього ця земля у 1450-х рр. перейшла до синів – Ігната, Івашка і Юрія, а від них – до внуків Васька, Михайла і Яцька Тустанівських. На 1508 р. частка опинилася в руках правнука Ілька – Ігната [1, 438–439].

Лацко-Пилип – засновник роду Клодницьких – також належав до співвласників Уличного. На це вказують пізніші документи про перебування в Уличному Клодницьких.

У перші три десятиліття XVI ст. Уличне перебувало в руках Тустанівських та Клодницьких. Про Бориславських відомостей немає. Можна тільки гадати – чи продовжували вони володіти землевласністю в Уличному, чи відпродали її комусь з Тустанівських або Клодницьких.

У 1540 р., а, можливо, й раніше, королева Бона розпочинає скуповувати частки Тустанівських. До нашого часу зберігся один

з таких актів купівлі-продажу, укладений між Боною та Олехном Тустанівським. Останній погодився відступити свою частку в Уличному за 400 злотих, що на той час становило величезну суму [XXII, 132–133]. Брак решти актів, як, зрештою, і відсутність докладно окреслених розмірів проданого маєтку, не дає змоги стверджувати однозначно, яка саме частина села потрапила до королівських маєтків та увійшла до складу Дрогобицького староства. Як би там не було, але шляхті вдалося затримати за собою частину села й належала вона Клодницьким. На це вказує поборовий реєстр 1589 р. Зокрема, серед зем'янських сіл Стрийського повіту трапляється Уличне, в якому два лани належали Катерині Клодницькій і один – Анні Опарській і Єлизаветі Скарбек, й становили вони частину одного маєтку, розміщеного також в сусідніх селах Колодниці, Долголуці, Волі Долголуцькій, Монастирці і Лінному [XXIX, 40–41]. Наприкінці 1620-х рр. цей земельний комплекс розпався на кілька частин, кожна з яких включала частки різних розмірів у всіх згаданих селах. Вони перебували в руках Мартин Клодницького і Свеховських [XXVIII, 53–55, 170].

Отже, з середини XVI до середини XVII ст. частина Уличного належала до шляхетських маєтків, розташованих на межі Стрийського і Дрогобицького повітів, власниками яких на початках були Клодницькі, а пізніше – Свеховські та інші. На цей час Клодницькі остаточно спольщилися, перейшовши на римо-католицизм. Так само римо-католиками були Свеховські. Так земська частина в Уличному потрапила у сферу земельних інтересів польської шляхти й продається, дарується, успадковується, заставляється на той час виключно серед кола немісцевої зайшлої шляхти.

Така ситуація проіснувала до 1640-х рр., після чого розпочався зворотній процес. Точкою відліку можна вважати придбання в Уличному Іваном Яворським Івахновичем власності Марії Гостиславської у 1638 р. [XXIII, 469–471, XXIV, 774–775]. З цього часу руська шляхта повертається в Уличне. У 1660-х рр. поряд із Яворським появляются Попелі і Бориславські.

На 1664 р. шляхта в Уличному була представлена такими родинами як Попелі, Бориславські, Яворські, Свеховські, Предзимирські [IX, 736].

Попелі, розгалужений рід з осідком в Попелях і Котові, у XVII–XVIII ст. розселилися далеко за межі родинного гнізда. Окремі з них опинилися в с. Уличному. Зокрема, у 1663 р. Андрій, син Івана, і Олександр, син Георгія Попелі разом з Базилієм і Іваном Бориславськими придбали від Станіслава Жевуського, львівського земського судді, частку в Уличному [I, 1118–1121]. Наступного року ті ж самі особи відступили третину щойно набутої землі Яцьку Попелю Хвостяку, сину Симеона. Та обставина, що Яцько названий племінником і двоюрідним братом Андрія і Олександра, промовляє на користь того, що всі троє належали до відгалуження Попелів Хвостяків (Хостяків, Хвостовичів) [I, 1118–1121]. Упродовж наступних десятиліть Хвостовичі продовжували мешкати в Уличному. Наприкінці XVII – початку XVIII ст. це були якийсь Іван, син Юрія, вдова Івана Попеля Хвостовича Теодозія Тустанівська з синами Самійлом, Юрієм, Іваном, Андрієм, Олександром і кількома дорослими заміжніми дочками [XIV, 640; XVII, 346–347; XVIII, 62–63, XX, 911–912]. У 1740 р. маємо згадку про внука Теодозії і сина Самійла Йосифа, котрий відкупив частку в Уличному від Іванни Попельової [VIII, 271].

Поряд з Хвостовичами в Уличному в другій половині XVII ст. проживали Попелі Чорнокожичі. Олександр Чорнокожич вперше згадується в 1676 р. у справі з Валеріаном Михаловським. Упродовж наступної чверті століття згадка про нього неодноразово трапляється на сторінках перемишльських актів у різних майнових справах. Відомо, що Олександр двічі одружувався та мав кількох синів і дочок, з яких Матвій ще у 1699 р. залишався в Уличному, натомість Базилій у середині 1670-х рр. потрапив до татарського полону. Олександр мав брата Андрія та племінників – Гаврила і Михайла. Остання згадка про Попелів Чорнокожичів в Уличному припадає на 1702 р. Саме в цьому році Андрій Чорнокожич заставив всю свою частку в Уличному Франциску Оріховському за 300 злотих [IV, 1909–1912, V, 1718–1722, X, 1875–1877, XIII, 207–208, XIV, 1269–1270, XV, 2065–2066, XVI, 2155–2156, XVII, 200–202, 346–347, 714–715, 822–823, XVIII, 62–63, 333–335].

Нарешті, ще одні Попелі, на прізвисько Малевичі, так само певний час мешкали серед уличнянської шляхти. Це були

брати Семен і Станіслав та їхні дві сестри – Пелагія і Катерина. Перша згадка про них припадає на 1688 р., остання – на 1706 р. [VI, 533–534; XIII, 207–208; XV, 2065–2066; XIX, 825–827].

Бориславські з'явилися вдруге в Уличному разом з Попелями у 1663 р. Це були сини Стефана Бориславського – Василь та Іван [I, 1118–1121]. У 1670 р. обидва присутні під час розмежування шляхетської і королівської частини села [III, 2525–2532]. У наступні десятиліття, до кінця XVII ст., маємо відомості про їхніх синів: Стефана Андрія та Романа (Ремігіана). Вкрай скупі згадки з XVIII ст. вказують на те, що Бориславські продовжували проживати в Уличному в цей час. Зокрема в у 1744 р. тут натрапляємо на якогось Івана Бориславського, що заборгував Анні Братківській 200 злотих [I, 1118–1121; III, 2525–2532; VI, 533–534; VII, 289; IX, 8–12; XIII, 207–208; XIV, 1662–1664; XV, 2065–2066; XVI, 2155–2156; XVII, 200–202, 346–347, 714–715, 822–823; XVIII, 62–63, 184–185; XX, 911–912].

Яворські, як зазначалося, опинилися в Уличному ще в 1640-х рр. Кілька десятиліть власниками земельного паю була дочка Івана Яворського Івахновича Марія. У 1682 р. вона продала батьківський спадок в Уличному подружжю Івану Яворському Черваковичу і Пелагії Попель [XII, 1002–1007]. Іванова дружина належала до родини Попелів Малевичів, замешкалих в Уличному, тому можна однозначно стверджувати, що саме через шлюб Черваковичі появились серед уличнянської шляхти. Як би там не було, але з цього часу доля Івана та його нащадків пов'язана з Уличним. На початку 1690-х рр. Іван потрапив до татарського полону і його маєток перейшов до дружини та чотирьох синів і дочки. З них Теодор і Лука Черваковичі ще у 1706 р. разом з Попелями Малевичами судяться з Франциском Оріховським. Яворські залишалися в Уличному впродовж XVIII ст., на це вказує хоча б те, що у 1745 р. якийсь Данило Яворський Червакович відступив свою частку в селі Катерині з Туркулів Устрицькій [V, 1718–1722; VIII, 346; X, 1875–1877; XI, 2649; XIII, 207–208; XV, 2065–2066; XIX, 305–307, 825–827].

Ще одна шляхетська родина згадується серед уличнян, починаючи з 1660-х рр. до початку XVIII ст., – **Предзимирські**. У 1664 р. це були Ян і Стефан. Ян у 1670 р. позичив у Олександра

Попеля 100 злотих, в тому ж році заставив третину маєтку в Уличному і двох підданих Яцьку Попелю за 200 злотих. З останнього запису дізнаємося про те, що Ян був сином Флоріана і Ядвіги Предзимирських. У 1711 р. якийсь Стефан Предзимирський присутній у справі між Бориславськими і Попелями. Пізніших згадок про представників цього роду серед уличнянської шляхти немає [IX, 736; II, 339–342; XX, 911–912].

Із польської шляхти в Уличному у XVII – першій половині XVIII ст. продовжують залишатися **Свеховські**. У 1664 р. це були Ян, Мартин і Филип. Нащадками котрогось з них був Станіслав, що у 1679 р. заставив частину орного поля в Уличному Івану Яворському Черваковичу, а у 1688 р. провадив судовий процес з іншими співвласниками села. Під 1696 р. маємо повідомлення про Миколая Свеховського, що тримав у заставі півлану поля та інші землі від Бориславських. На початку XVIII ст. рід продовжив Флоріан, одружений з Єленою Домбровською. Від цього шлюбу в нього був син, також Флоріан. У 1737 р. останній разом із матір'ю відступили свої маєтки в Уличному Стефану Устрицькому [V, 1718–1722; IX, 736; XIII, 207–208; XX, 911–912].

У XVIII ст. шляхта Уличного поповнилася новими родами. Появилися **Устрицькі**. Вони в Уличному були представлені Стефаном, винницьким стольником, а в 1740–50-х рр. його вдовою Катериною Туркул та сином Олександром [VIII, 346; XXI, 2589–2591]. У кінці 1740-х рр. польську шляхту в Уличному також представляв Ян Вояковський, новгородський підстолій, котрий утримував у позитивному володінні війтівство в селі та володів часткою, набутою від Анни з Дубравських [VIII, 346].

Персональний та родовий склад руської шляхти також зазнавав змін. У 1733 р. вже згадана Анна з Дубравських частину своєї дідици по Івану Бориславському, котра не відійшла Яну Вояковському, відступила Костянтину Чернецькому на прізвище Ференс [VII, 289]. У 1755 р. серед шляхетських землевласників згадується Ян Толкач, одружений з Марією Попель. Ймовірно, саме шлюб з останньою зумовив появу Толкачів в Уличному [XXI, 2589–2591]. Так само у другій половині XVIII ст. в селі появляються Тустанівські, Матківські тощо. Обставини їхнього переселення до Уличного, на жаль, поки що не вдається з'ясувати.

Побут уличнянської шляхти у XVI–XVIII ст. значною мірою не відрізнявся від побуту в інших шляхетських гніздах, розкиданих на території Самбірщини, Дрогобиччини, Сколівщини та Турківщини.

Римо-католицька і православна (згодом – греко-католицька) шляхта в межах одного поселення провадили окреме, ізольоване одне від одного життя, що зумовлено як приналежністю до різних конфесій, так і соціальною нерівністю. Польська шляхта була матеріально заможніша, вона не обмежувалася володіннями в одному Уличному. Свеховські, наприклад, утримували значні земельні наділи в Долголуці, Монастирці, Колодниці; Устрицькі були власниками земельних посіlostей в Біліні Великій, Гордині тощо. Очевидно, що за таких умов вони в одному з сіл створювали собі основний осідок, навідуючись в інші час від часу. Ймовірно, ні Свеховські, ні Устрицькі та Вояковські в Уличному не проживали. Свої господарства вони здавали в оренду або управляли ними через посередництво так званих «економів», котрі вербувалися зі слуг-шляхти. Їхній маєток складався з панського фільварку та кількох чи кільканадцяти земельних наділів, розподілених між підлеглими тягловими селянами, котрі їх обробляли та одночасно відбували панщину у фільварку.

Православна (греко-католицька), інакше – руська шляхта, зазвичай, була малоземельною й матеріально менш заможною. Вона складалася з великих родин, що об'єднували нерідко кілька сімей, чи то братерських, чи батьківсько-синівських, що спільною рукою провадили своє господарство. Для більшості руської шляхти господарювання на власній землі було основним і єдиним способом життєдіяльності. Оскільки, починаючи з середини XVII ст., шляхетські господарства руської шляхти не мали власних підданих, більшість робіт виконувалися власноручно. Недарма австрійські урядовці кінця XVIII ст., стикнувшись з цієї категорією населення, стверджували, що місцева дрібна шляхта нагадує вільних селян Тіроля та Нижньої Австрії [5, 24–26].

У суспільно-політичному житті руська шляхта тривалий час до початку XVIII ст. відігравала вкрай незначну роль, обмежуючись лише справами, що безпосередньо торкалися церковного питання. Можливості кар'єрного росту та підвищення суспільного статусу були мінімальними. Попри декларовану при

кожній нагоді «шляхетську рівність та братерськість», насправді «між шляхетською братією» існували істотні відмінності, які майже неможливо було подолати. Руська шляхта, що перебувала на нижчому щаблі в шляхетській ієрархії, мала незначний вибір для реалізації своїх амбіцій. Ті, хто не задовільнявся життям на своєму обійсті, шукав кращої долі на військовій службі. Руська шляхта вступала до лав панцерних та козацьких (легкокіннотних) корогв. Більш заможні потрапляли до гусарських корогв. Військова служба не обмежувалася жодними віковими цензами. Розпочиналася вона в молодому віці й могла тривати до кількохнадцяти літ. Суттєвих матеріальних статків вона не надавала. Адже задля військової служби необхідно було на власний кошт спорядити коня, відповідний одяг, зброю та мати й утримувати при собі від одного до трьох пахолків, що незмінно супроводжували товариша у військових кампаніях. Втім, військова служба допомагала налагодити відповідні зв'язки та контакти, які в тогочасному шляхетському середовищі були неодмінною умовою для успішного соціального просування вгору [4].

З-поміж уличнянської шляхти військову службу відбували окремі представники з родин Предзимирських, Попелів. Часто обравши шлях військового, шляхта так і не поверталася до рідної домівки, осідаючи в інших краях. Зокрема, відомо, що Попелі Чарнокожичі з Уличного опинилися на початку XVIII ст. під Богуславом на Київщині [2, 117], Попелі Хвостяки в другій половині XVII ст. опинилися на Сандомирщині, на території етнічної Польщі. Останні зуміли суттєво поліпшити своє матеріальне і суспільне становище. Упродовж XVIII ст. вони займали низку земських урядів та володіли маєтностями, як на території Руського, так і на території Сандомирського воеводств. До 1740 р. земельні наділи в Уличному перебували в руках Казимира Попеля Хвостяка, дорогичинського підчашого, та його дочки Йоанни, а згодом перейшли до рук Йосифа Попеля Хвостяка [VIII, 271].

Отже, шляхетський осідок попервах належав одній родині. Однак в міру родичання та шляхом купівлі-продажу нерухомості відбувалася ротація шляхетських родів. Під час цього формувалася кістяк родів, котрі укорінювалися. В Уличному це були Бориславські, Яворські, Попелі. Католицькі роди змінювалися значно інтенсивніше. За своїм майновим становищем така шляхта була

доволі однорідною. Відтак, це було передумовою для більш соціального життя в межах одного поселення.

Джерела та література

- I. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 115. – 1607 с.
- II. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 123. – 1574 с.
- III. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 124. – 1586 с.
- IV. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 131. – 2546 с.
- V. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 134. – 1780 с.
- VI. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 154. – 976 с.
- VII. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 239. – 793 с.
- VIII. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 243. – 368 с.
- IX. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 247. – 875 с.
- X. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 398. – 1120 с.
- XI. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 420. – 3428 с.
- XII. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 436. – 2790 с.
- XIII. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 445. – 2404 с.
- XIV. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 447. – 1752 с.
- XV. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 456. – 2050 с.
- XVI. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 457. – 2864 с.
- XVII. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 464. – 2181 с.
- XVIII. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 465. – 1536 с.
- XIX. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 467. – 2982 с.
- XX. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 480. – 1166 с.
- XXI. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 489. – 1266 с.
- XXII. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 596. – 1716 с.
- XXIII. ЦДІАЛ України. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 14. – 1224 с.
- XXIV. ЦДІАЛ України. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 109. – 1470 с.
- XXV. ЦДІАЛ України. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 112. – 1600 с.
- XXVI. Akta Grodzkie i Ziemskie z czasów Rzeczypospolitej z Archiwum t.zw. Bernardyńskiego we Lwowie. – Lwów : Główny skład w księgarni Seyfartha i Czaykowskiego. Z I. Związkowej drukarni we Lwowie, 1888. – Т. XIII. – 729 s. (nr 1 – 7395).
- XXVII. Akta Grodzkie i Ziemskie z czasów Rzeczypospolitej z Archiwum t.zw. Bernardyńskiego we Lwowie. – Lwów : Główny skład w księgarni Seyfartha i Czaykowskiego. Z I. Związkowej drukarni we Lwowie, 1901. – Т. XVII. – 660 s. (nr 1 – 4290).
- XXVIII. Akta Grodzkie i Ziemskie z czasów Rzeczypospolitej z Archiwum t.zw. Bernardyńskiego we Lwowie. – Lwów : Główny skład w księgarni Seyfartha i Czaykowskiego. Z I. Związkowej drukarni we Lwowie, 1903. – Т. XVIII. – 701 s. (nr 1 – 4434).

XXIX. Rejestr poborowy ziemi przemyskiej z 1628 roku / wydali Zd. Budzyński i Kazimierz Przyboś. – Rzeszów : Wydawnictwo WSP, 1997. – 274 s. [Polska południowo-wschodnia w epoce nowożytnej. Źródła dziejowe, t. 1, cz. 1].

XXX. Źródła dziejowe. – Warszawa, 1902. – Т. XVIII, cz. 1 : Polska XVI wieku pod względem geograficzno-statystycznym ; Т. VII, cz. 1 : Ziemi ruskie. Ruś Czerwona / opisana przez A. Jabłonowskiego. – 252+48+XVIII+72 s.

1. Пашин С. Дрогобицька шляхта (XV – початок XVI ст.) / С. Пашин // ДКЗ. – Дрогобич : Коло, 2011. – Вип. XIV–XV. – С. 435–445.

2. Чернецький Є. Правобережний гербівник / Є. Чернецький. – Біла Церква : Видавець Олександр Пшонківський, 2008. – Т. 4. – 192 с.

3. Смуток І., Тимошенко Л. Інвентар Дрогобицького староства 1568 р. / І. Смуток, Л. Тимошенко // ДКЗ. – Дрогобич : Коло, 2006. – Вип. X. – С. 519–570.

4. Baranowski B. Organizacja wojska polskiego w latach trzydziestych i czterdziestych XVII wieku / B. Baranowski. – Warszawa : Wydawnictwo Ministerstwa Obrony Narodowej, 1957. – 283 s.

5. Ślusarek Krz. Drobną szlachta w Galicji 1772 – 1848 / Krz. Ślusarek. – Kraków : Księgarnia Akademicka, 1994. – 293 s.

References

I. TsDIAL Ukrainy – Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy u Lvovi, f. 13, op. 1, spr. 115, 1607 s. [in Ukrainian].

II. TsDIAL Ukrainy – Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy u Lvovi, f. 13, op. 1, spr. 123, 1574 s. [in Ukrainian].

III. TsDIAL Ukrainy – Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy u Lvovi, f. 13, op. 1, spr. 124, 1586 s. [in Ukrainian].

IV. TsDIAL Ukrainy – Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy u Lvovi, f. 13, op. 1, spr. 131, 2546 s. [in Ukrainian].

V. TsDIAL Ukrainy – Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy u Lvovi, f. 13, op. 1, spr. 134, 1780 s. [in Ukrainian].

VI. TsDIAL Ukrainy – Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy u Lvovi, f. 13, op. 1, spr. 154, 976 s. [in Ukrainian].

VII. TsDIAL Ukrainy – Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy u Lvovi, f. 13, op. 1, spr. 239, 793 s. [in Ukrainian].

VIII. TsDIAL Ukrainy – Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy u Lvovi, f. 13, op. 1, spr. 243, 368 s. [in Ukrainian].

IX. TsDIAL Ukrainy – Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy u Lvovi, f. 13, op. 1, spr. 247, 875 s. [in Ukrainian].

X. TsDIAL Ukrainy – Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy u Lvovi, f. 13, op. 1, spr. 398, 1120 s. [in Ukrainian].

XI. TsDIAL Ukrainy – Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy u Lvovi, f. 13, op. 1, spr. 420, 3428 s. [in Ukrainian].

XII. TsDIAL Ukrainy – Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy u Lvovi, f. 13, op. 1, spr. 436, 2790 s. [in Ukrainian].

XIII. TsDIAL Ukrainy – Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy u Lvovi, f. 13, op. 1, spr. 445, 2404 s. [in Ukrainian].

XIV. TsDIAL Ukrainy – Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy u Lvovi, f. 13, op. 1, spr. 447, 1752 s. [in Ukrainian].

XV. TsDIAL Ukrainy – Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy u Lvovi, f. 13, op. 1, spr. 456, 2050 s. [in Ukrainian].

XVI. TsDIAL Ukrainy – Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy u Lvovi, f. 13, op. 1, spr. 457, 2864 s. [in Ukrainian].

XVII. TsDIAL Ukrainy – Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy u Lvovi, f. 13, op. 1, spr. 464, 2181 s. [in Ukrainian].

XVIII. TsDIAL Ukrainy – Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy u Lvovi, f. 13, op. 1, spr. 465, 1536 s. [in Ukrainian].

XIX. TsDIAL Ukrainy – Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy u Lvovi, f. 13, op. 1, spr. 467, 2982 s. [in Ukrainian].

XX. TsDIAL Ukrainy – Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy u Lvovi, f. 13, op. 1, spr. 480, 1166 s. [in Ukrainian].

XXI. TsDIAL Ukrainy – Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy u Lvovi, f. 13, op. 1, spr. 489, 1266 s. [in Ukrainian].

XXII. TsDIAL Ukrainy – Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy u Lvovi, f. 13, op. 1, spr. 596, 1716 s. [in Ukrainian].

XXIII. TsDIAL Ukrainy – Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy u Lvovi, f. 14, op. 1, spr. 14, 1224 s. [in Ukrainian].

XXIV. TsDIAL Ukrainy – Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy u Lvovi, f. 14, op. 1, spr. 109, 1470 s. [in Ukrainian].

XXV. TsDIAL Ukrainy – Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy u Lvovi, f. 14, op. 1, spr. 112, 1600 s. [in Ukrainian].

XXVI. Akta Grodzkie i Ziemskie z czasów Rzeczypospolitej z Archiwum t.zw. Bernardyńskiego we Lwowie. (1888). (Vol. 13). Lwów: Główny skład w księgarni Seyfartha i Czaykowskiego. Z I. Związkowej drukarni we Lwowie [in Polish].

XXVII. Akta Grodzkie i Ziemskie z czasów Rzeczypospolitej z Archiwum t.zw. Bernardyńskiego we Lwowie. (1901). (Vol. 17). Lwów: Główny skład w księgarni Seyfartha i Czaykowskiego. Z I. Związkowej drukarni we Lwowie [in Polish].

XXVIII. Akta Grodzkie i Ziemskie z czasów Rzeczypospolitej z Archiwum t.zw. Bernardyńskiego we Lwowie. (1903). (Vol. 18). Lwów: Główny skład w księgarni Seyfartha i Czaykowskiego. Z I. Związkowej drukarni we Lwowie [in Polish].

XXIX. Budzyński, Zd., & Przyboś, K. (1997). Rejestr poborowy ziemi przemyskiej z 1628 roku. Rzeszów: Wydawnictwo WSP [Polska południowo-wschodnia w epoce nowożytnej. Źródła dziejowe, t. 1, cz. 1] [in Polish].

XXX. Jabłonowski, A. (1902). Źródła dziejowe. Tom 18, cz. 1: Polska XVI wieku pod względem geograficzno-statystycznym; Tom 7, cz. 1: Ziemi ruskie. Ruś Czerwona. Warszawa [in Polish].

1. Pashyn, S. (2011). Drohobyska shliakhta (XV – pochatok XVI st.) [Drohobych nobility (15th – early 16th century)]. *Drohobyskyi kraieznavchyi zbirnyk – Drohobych regional collections*, 14–15, 435–445. Drohobych: Kolo [in Ukrainian].

2. Chernetskyi, Ye. (2008). *Pravoberezhnyi herbivnyk [Right-bank heraldist]*. (Vol. 4). Bila Tserkva: Vydavets Oleksandr Pshonkivskyi [in Ukrainian].

3. Smutok, I., & Tymoshenko, L. (2006). Inventar Drohobyskoho starostva 1568 r. [Revision of estate of Drohobych 1568]. *Drohobyskyi kraieznavchyi zbirnyk – Drohobych regional collections*, 10, 519–570. Drohobych: Kolo [in Ukrainian].

4. Baranowski, B. (1957). *Organizacja wojska polskiego w latach trzydziestych i czterdziestych XVII wieku [The organization of the Polish army in the thirties and forties of the 17th century]*. Warszawa: Wydawnictwo Ministerstwa Obrony Narodowej [in Polish].

5. Ślusarek, Krz. (1994). *Drobna szlachta w Galicji 1772 – 1848 [Small nobility in Galicia]*. Kraków: Księgarnia Akademicka [in Polish].

SMUTOK Ihor – Candidate of Historical Science, Associate Professor of the World History and Special Historical Disciplines Department, Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University (smutokigor@gmail.com)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5430-163X>

SMUTOK Lesia – Candidate of Historical Science, Associate Professor of the World History and Special Historical Disciplines Department, Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University (lesiasm77@gmail.com)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8918-2258>

DOI: <https://doi.org/10.24919/2312-2595.42.156529>

**GENERIC COMPOSITION AND ECONOMIC
AND SOCIAL LIFE OF THE RUTHENIAN GENTRY
OF THE PRZEMYSL LAND THROUGH THE PRISM
OF THE HISTORY OF THE GENTRY'S SETTLEMENT
(ON THE EXAMPLE OF THE VILLAGE OF ULYCHNE)**

***Abstract.** The article deals with the model of life organization of the Ruthenian gentry of the Przemysl land of early modern time in a separate gentry settlement. Such settlements began to appear in the 14th – 15th centuries. They belonged to one family. The village of Ulychne was a settlement of the nobility from the Tustanivsky family. In the 15th century the Tustanivskys were divided into several families – Tustanivsky, Klodnitsky, Boryslavsky. Each family had its share in the village of Ulychne. In the 16th century Tustanivsky sold their land to Queen Boni. Until the middle of the 17th century Ulychne belonged to Klodnitsky and other Polish families. From the middle of the 17th century several noble Ruthenian families settled there along with the Polish gentry. Those were the Yavorskys, Popels, Borislavskys, although they were poor gentry mostly engaged in agriculture. They did not have peasants. They worked closely with each other, married, entered into property agreements, conflicted. The gentry did not affect the social life. They did not actively participate in political events either but served in the army. They did not maintain contacts with the Polish gentry. The Polish gentry also lived in the village of Ulychne. They had their own land with the peasants. The gentry village of Ulychne lived separately from the royal peasants of the same village.*

In the 16th – 18th centuries due to marriages and property deals, the clan of the gentry's hearth and home was replenished by new families. At the property level, they were on the same stage. Their social activity was negligible.

Key words: gentry, hearth and home, Ulychne, noble family.

Стаття надійшла до редакції 01.11.18.